

Igehirdetés Keveházi László nyugalmazott lelkész temetésén

Mik 7,8*

■ FABINY TAMÁS

Gyászoló gyülekezet, szeretett testvéreim a Jézus Krisztusban!

A gyertya az adventi időszakban a várakozásra emlékeztet, így most is, Keveházi László testvérünk temetésének a napján is. Bod Péter, az ismert újkori történész, református lelkész így fogalmazta meg advent négy korszakát: „Krisztusnak négy adventusa, eljövetele vagyon. Midőn a testben megjelent. Midőn a szívbe bészállt, és az embert megérinti. Midőn halála órájában elmegy az emberhez. Midőn eljő az utolsó ítéletre.”

Szeretett testvéreim! Keveházi László hányszor, de hányszor prédikált mindezekről! A testben megjelent Jézusról vagy a másodikról, az embert megérintő, megszentelő Jézusról. Vagy a harmadik adventról, amikor halála órájára készül az ember, hiszen ő is tudatosan készült erre. De a negyedik adventusról is prédikált sokszor, mikor Krisztus az utolsó ítéletre jön el.

A Zsidókhoz írt levél 13. részében olvassuk: „*Ne feledkezzetek meg vezetőitekről, akik Isten ígését hirdették nektek. Figyeljetelek életük végére, és kövessétek hitüket.*” Igen, Laci bácsi készült az elmenetelre. Sokat beszélt erről családjával, leányaival, körülötte levő lelkészekkel a lelkészotthonban, pilisi utódaival, püspökével, aki egyúttal a család jó barátja is. Lélekben és fizikailag el tudott búcsúzni mindenkitől, a családtagoktól, a pilisiektől, a kőszegiektől, a többi Szezhlo-gyerektől, akik oly fontosak voltak a számára, a lelkészotthon gondozóitól. Mindenkitől el tudott búcsúzni, rendezni akarta és rendezni tudta az emberi kapcsolatait. De jelentős szellemi örökséget is hagyott maga után. Könyvek fordításait, amelyeken napról napra dolgozott. Klári, néhai kedves felesége mondta neki tréfásan: „Laci, veled reggel 8-tól délig nem lehet beszélni.” Emögött az volt, hogy valóságos szerzetesi fegyellemmel ült az íróasztalánál, és dolgozott. Számítógépében ott vannak nemcsak a fordítói munkának az értékes anyagai, hanem ott van a végrendelete is.

Az az ige pedig, ami a gyászjelentésen is olvasható, s a végrendeletének alapja is, így szól: „...mert ha elestem is, fölkelek.” A végrendeletében arról hagyatkozott az igei útmutatás, az igei vallomás mellett, hogy adományt kíván adni az otthonnak, amelyben élt, adományt a pilisi gyülekezetnek is. Igen, mindent elrendezett, és türelemmel várt. Egyszer ezt mondta, azt álmodtam, hogy egy angyal áll melletttem. Igen, a pátriárkákra vagy Mózesre volt ez jellemző, hogy megtelve az étellel tudtak elmenni.

Persze hiába volt megtelve az étellel, hiába készült fel az elmenetelre, azért voltak kérdései. Ő, aki sok tízezer embert tudott az utolsó úton elkísérni, aki gyakran évente százhusz-százharminc temetésen is szolgált, és személyes lelkigondozóként is ott állt az emberek mellett, nem szégyellte, hogy vannak kérdései. Mik voltak ezek a kérdések? A lelkészi titoktartás mellett azt azért elmondhatom, hogy utolsó találkozásunkkor, a halála előtt néhány nappal megkérdezte: Hogy lesz vajon odaát? Megismerjük-e egymást majd Klárral? Igen, talán mindez Pilinszky János *Mielőtt* című versére is emlékeztethet minket, aki így ír:

„A sokaságban senki se keresi egymást.
Az Atya, mint egy szállkát,

visszaveszi a keresztet, s az angyalok, a mennyek
állatai, felütik a világ utolsó lapját.

* Elhangzott Pilisen 2024. december 2-án.

Akkor azt mondjuk: szeretlek. Azt mondjuk, nagyon szeretlek. S a hirtelen támadt

tülekedésben sírásunk még egyszer fölszabadítja a tengert, mielőtt asztalhoz ülnénk.”

Én hiszem, ez az én vallomásom is, amit neki is bizalommal tudtam mondani, hiszem, hogy odaát nem kell majd keresniük egymást Klárral, előrement hitvesével és mindazokkal, akiket szeretett. Átéltam a Zsidókhoz írt levél valóságát: „*Ne feledkezzetek meg vezetőitekről, figyeljétek életük végére, és kövessétek hitüket.*”

Néhány napja még reggeli áhítatot tudott tartani, hangsúlyozta a béke fontosságát, a belső és a külső béke fontosságát. S egy tervezett rövid igemagyarázat, amelyet tavaly karácsonykor készült felolvasni, itt maradt családi körben, szerettei megosztották velem, valami oknál fogva akkor és ott nem tudta elmondani, de a szépen kidolgozott szöveg megmaradt. Hadd idézzek ebből:

„Uram, szenvedek, segíts rajtam! (Ézs 38,24) Üdvözítő született ma néktek. (Lk 2,11) Két mondat a napi karácsonyi ige. Az egyik a szenvedésről szól. Szened a világ. A kisgyerek ezért sír, a felnőtt ezért szomorú. Akár a szomszédra, akár Izraelre gondolunk. Szened a világ. És a szenvedés ott van a mi életünkben is. Én is szenvedek. Nem részletezem. A másik mondat: »Üdvözítő született ma néktek.« Karácsony az Üdvözítő születésének ünnepe. Megszünteti a szenvedést? Nem szünteti meg a szenvedést. Itt, a világban mindig lesz szenvedés. De az Üdvözítő születése többet ígér: egy szenvedésmentes világot. Malmivaara finn költő van mostanában eszemben: »Ott állunk üdvbe öltözöttén én és szeretteim köröttem. Uram, Tehozzád, hol fénylik orcád (és megszűnik a szenvedés) vágyódom én.« Ma szenvedünk. Kikerülhetetlenül. De ez az ünnep, és a megszületett, meghalt és feltámadott elvisz egy új világba, ahol nincs szenvedés. Nehéz ezt elfogadni, nekem is. De a mai nap, a mai ige ezt és nem kevesebbet kínál. Elfogadhatjuk. Tegnap este Szarka Tamást hallgattam, gyerekekkel énekelt. Utolsó éneke ez volt: »Mennyből az angyal, lejött hozzátok, pásztorok, pásztorok, hogy Betlehembe sietve menve lássátok, lássátok. A gyermek Jézust mindnyájan együtt imádjuk, imádjuk. A nagy Uristent ily nagy jóért mind áldjuk, mind áldjuk.« Ámen.”

„*Ne feledkezzetek meg vezetőitekről, figyeljétek életük végére*” – olvassuk az igében. Azon a szerda délutánon családjá körében már nem volt magánál, félig már odaát járhatott, de a tőle megszokott figyelemmel és pontossággal még megvárta a bibliaóra kezdetét. A szobája alatti kápolnából felszűrődött az ének hangja: „Mint a szép híves patakra...” És ott, abban az áhítatos légkörben megvalósult a Bod Péter által említett harmadik adventus, midőn eljön halálunk óráján.

Az általa választott ige milyen szépen, megrendítően hangzik: „...mert ha elestem is, fölkelek.” Mi a szöveggörnyezet? Először is miként Mikeás, úgy Laci bácsi is az Urat várja. Másodszor is, hogy elesett, de fölkel. Harmadszor, hogy az Úr kiviszi világosságra, és gyönyörködhet az ő igazságában. Igen, Keveházi László mindig az Úrról tanúskodott. Missziói munkatársként Gyenesdiáson vagy Nagytarcsán, akár a HÉV-en utazva is tanúskodott arról, hogy mit jelent az ő számára az elhivatottság. Teológushallgatóként Sopronban vagy Budapesten, aztán Békéscsabán, Gerendáson, de főként Pilisen vagy akár a finnországi testvérgyülekezetben, Kontiolahtiban. Aztán nyugdíjasként Kőszegen és más gyülekezetekben, Nemescsón és egyéb településeken. Teológiai órái is – hiszen sokat tanított a teológián, egyébként édesapámat is helyettesítve az ő betegsége idején – prédikációszerűek voltak, és ő nem szégyellt tanulni. Szuggesztíven átadta az anyagot, és persze mindig jószívű volt a vizsgáztatáskor is.

Kunos Jenő misszionáriusról, Podmaniczky Pálról vagy az általa különösen is szeretett Sztárai Mihályról lenyűgöző, lendületes előadásokat tudott adni. Írt a misszió és a diakónia történetéről, Sztéhló Gábor életéről, de megírta a dunántúli gyülekezetek, a kőszegi gyülekezet és iskola, Nemescsó és számos más gyülekezet történetét. Prédikált, tanított, lelkigondozó volt, mert tudta, hogy olyan sokan várják az Urat, a Jézus Krisztusról és az egyházzal való hiteles szót.

Ezt az ígét hadd idézzem még egyszer: „...mert ha elestem is, fölkelek.” Nagyváradra hadapródként Franciaországba került, erről így emlékezett: a háború idején éhezünk, sírtunk és fáztunk. Hazafelé megtudta, hogy édesapja börtönben van, édesanyja nem tudja őt egyedül eltartani, ezért azt mondta neki: Menj Pestre Sztéhlo Gáborhoz! Győrből elutazott Sztéhlo Gáborhoz, és tudjuk, hogy ő lett a Gaudio-polis első miniszterelnöke. Tréfásan olykor miniszterelnök úrnak szólítottuk, ezt kellő derűvel fogadta. Ebben az időszakban, a Sztéhlo Gábornál töltött évek során a sok szénlapátolás és egyéb feladatok miatt szívizomgyulladásra kaptam, de ekkor is vállalta a tanúskodást, sőt itt került igazából közel az Istenhez. A Galata levél negyedik része alapján megszólította őt ez az ige: „Isten fiai vagytok”, és elhatározta, hogy lelkész lesz. És aztán a lelkészcsalád nem könnyű sorsát élte. Lányai elmondták, hogy Pilisen – ahol évtizedeken át együtt szolgált ugyancsak lelkész feleségével, Czégényi Klárával – az otthonukban a lakás két oldaláról csattogott az írógép. Sok mindent a gyülekezetnek rendeltek alá, talán csak olyan állami ünnepeken, mint április 4-e vagy november 7-e, mehetek igazából a családdal kirándulni a Rám-szakadékbba vagy Szentendrre, de akkor igazi minőségi időt tölthettek együtt.

És ott voltak a közegyházi feladatok egy demokratikus működést nélkülöző egyházban és a hatalmával visszaélő, sok embert megnyomorító államban. Édesapám, a jó barát temetésén egyebek mellett ezt mondta hiteles szóval: „A magunk idejében küzdöttünk, kísértésbe estünk, el is buktunk, de Isten újra és újra felemelt minket, hordozott minket életünk végéig.”

A tényfeltárásban Keveházi László azon nagyon kevesek közé tartozott, akik szembesülni tudtak, szembesülni mertek a múltjukkal, és őszintén szóltak gyengeségeikről is. Egy helyen ezt írja: „Valljátok meg bűnieteket egymásnak, és imádkozzatok egymásért! Erről az ígéről sem akarok úgy szólni, hogy másoknak ajánlok valamit, amit magam nem teszek meg. Megvallom, ez volt az utam. Elmondom, fáj. Meggyóntam, tudom, hogy bocsánatot nyertem. De hiszem, a publikus bűnhöz publikus bűnbánat tartozik. Hozzáteszem, hogy lekerült rólam a hallgatás terhe, és ezt az utat ajánlom más testvéreimnek is. Szívből kívánok gyógyító beszélgetést minden utamat megjárt testvéremnek, gyógyulást egyházunknak.”

Ezzel a háttérrel, kedves testvérek, igazán most érthetjük meg az igeválasztást: „...mert ha elestem is, fölkelek.” Persze eszünkbe juthat e történelmi tanúra is emlékezve Radnóti *Erőltetett menete*:

„Bolond, ki földre rogyván fölkél és újra lépked,
s vándorló fájdalomként mozdít bokát és térdet,
de mégis útnak indul, mint akit szárny emel [...]
de hisz lehet talán még! a hold ma oly kerek!
Ne menj tovább, barátom, kiálts rám! s fölkelek!”

Idézhető ez is annak összefüggésében, hogy milyen fontosak az emberi, baráti, testvéri kapcsolatok. Ne menjünk el egymás mellett, hordozzuk egymást.

Elesem, de fölkelek. Ezt az ígét érthetjük akár a feltámadásra is. Amikor a halálon mint egy álmon átesik az ember, akkor nem a semmibe kerül, hanem az irgalmas Úrhoz. Ő ott vár, talpra állít, és ez lesz a Bod Péter által említett negyedik adventus, amikor eljön az ítéletre. Hisszük, hogy megállhat majd az ítélőbíró előtt, aki megkegyelmez neki. Nem azért, mert ő annyira jó volt, persze, az volt, nagyon jó ember volt Laci bácsi, hanem azért, mert Jézus Krisztus érdeméért vallhatja ezt a kegyelmet, hogy az Isten szeretete vele van.

Szeretett testvéreim, „ha sötétségben lakom is, az Úr az én világosságom”. Ez az ige zárómondata, amely talán a mi zárómondatunk is lehet. Világosságra, az örök világosságra kerülhetünk Isten közelségében. Ámen.